

Úvod do kartografie

Přednáška z předmětu
Tematická kartografie (KMA/TKA)
Otakar Čerba
Západočeská univerzita

Definice termínu „mapa”

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some part thereof, upon a plane or plain superficies, or upon a curved superficies, such as the heavens or the earth. To represent in the same manner the superficies of the earth, or of some part thereof, as of perspective. A kind of map, or description of the earth, or of some part thereof, as of perspective. A kind of map, or description of the earth, or of some part thereof, as of perspective. A kind of map, or description of the earth, or of some part thereof, as of perspective.

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some part thereof, upon a plane or plain superficies, or upon a curved superficies, such as the heavens or the earth. To represent in the same manner the superficies of the earth, or of some part thereof, as of perspective. A kind of map, or description of the earth, or of some part thereof, as of perspective. A kind of map, or description of the earth, or of some part thereof, as of perspective. A kind of map, or description of the earth, or of some part thereof, as of perspective.

**Mají definice ještě
v současnosti nějaký
význam?**

**Nebo se jedná jen o trápení
studentů a potěšení pro
čtenáře encyklopedické
literatury?**

Definice termínu „mapa”

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some parts, upon a plan

Ilustrují vývoj kartografie...

význam?

Nebo se jedná jen o trápení studentů a potěšení pro čtenáře encyklopedické literatury?

To represent in the superficies of the es of perspective. descriptions of the aps. A kind of accurately, represent of our earth. A plan surface of the earth, or a part thereof, according to the laws of perspective.

at the places of the according to the real ve. Ichnographical, which we call in tures which should the different parts o re, representing the surface of the earth, or a part thereof, according to the laws of perspective.

Definice termínu „mapa”

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some parts, upon a plan

Ilustrují vývoj kartografie...

To represent in the

význam?

at the places of the

Odráží specifika jednotlivých kartografických škol...

descriptions of the

studentu a poteseňi pro
čtenáře encyklopedické
literatury?

, which we call m

aps. A kind of p

tures which should

accurately, represe

the different parts o

f our earth. A pla

re, representing the

surface of the earth, or a part thereof, accord

surface of the earth, or a part thereof, accord

ing to the laws of perspective.

ing to the laws of perspective.

Definice termínu „mapa”

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some

A schedule containing a description of the world. A representation of the globe of the earth, or of some parts, upon a plan

Ilustrují vývoj kartografie...

význam?

Odráží specifika jednotlivých kartografických škol...

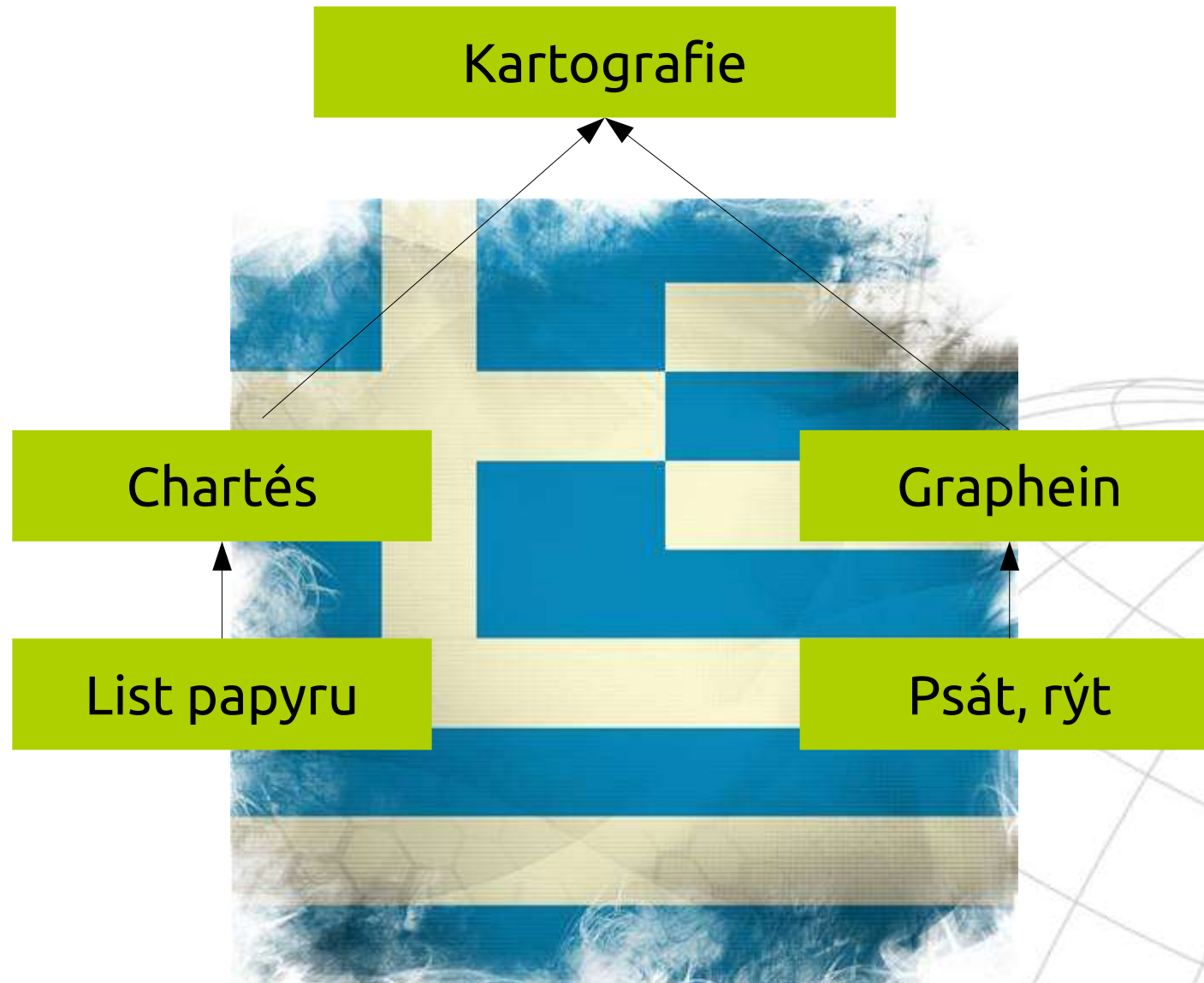
studentu a poteseňi pro

Slouží ke komunikaci a vzájemnému porozumění...

of our earth. A plan of the surface of the earth, or a part thereof, according to the laws of perspective.

of our earth. A plan of the surface of the earth, or a part thereof, according to the laws of perspective.

Termín kartografie – pôvod

Termín kartografie – vznik

Kartografie
= studium
veškerých
map

Manuel Francisco de Barros e Sousa,
hrabě ze Santeremu
„Essai sur l'histoire de la
cosmographie et de la cartographie“
(1849)

Slovo kartografie
existovalo o cca
20 let dříve

How old is the
word
Cartography?

Definice kartografie

Kartografie je nauka o mapách.

Kuchař 1953

Kartografie je obor zabývající se tvorbou a vědeckým i praktickým využíváním map.

Semotanová 1994

Kartografie je vědní obor zabývající se znázorněním zemského povrchu a nebeských těles a objektů, jevů na nich a jejich vztahů ve formě kartografického díla a dále soubor činností při zpracování a využívání map

ČSN 73 0406 1984

Kartografie je věda, která řeší interpretaci jevů objektivní reality nebo konstruovaného poznání pomocí matematicko-grafických metod a výrazových prostředků. Výsledkem tohoto snažení je tvorba map všeho druhu.

Novák & Murdych 1988

Kartografie je věda o sestavování map všech druhů a zahrnuje veškeré operace od počátečního vyměřování až po vydání hotové produkce

OSN 1949

Kartografie je umění, věda a technika vytváření map, včetně jejich studia jako vědeckých dokumentů a uměleckých prací. V této souvislosti mohou být za mapy považovány všechny typy map, dále plány, náčrty, trojrozměrné modely a glóbusy, zobrazující zemi nebo nebeskou sféru v jakémkoli měřítku

ICA 1973

Definice kartografie

V závislosti na historickém vývoji, stupni technologického rozvoje a společenských požadavcích se definice kartografie měnila s časem.

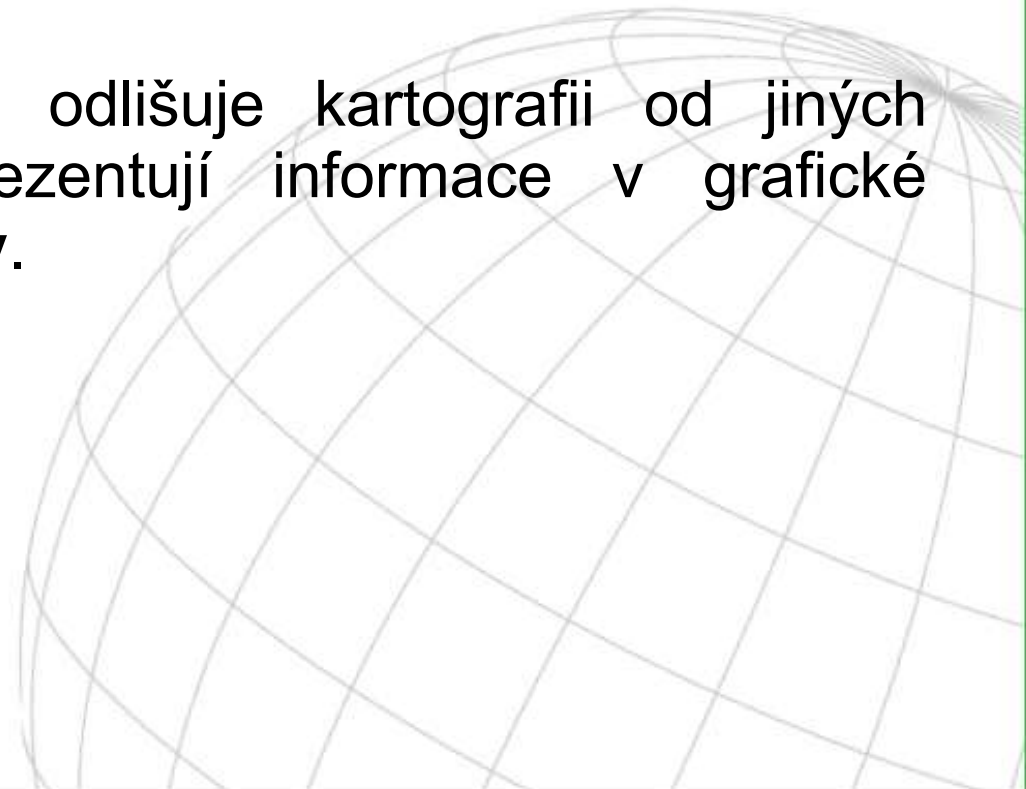
Kartografie je unikátní a instinktivní více-rozměrový prostředek pro tvorbu a manipulaci vizuálních (nebo virtuálních) reprezentací geoprostoru (map), které umožňují výzkum, analýzu, pochopení a komunikaci informací o tomto prostoru. (Wood)

Kartografie je proces přenosu informací, v jehož středu je prostorová datová báze, která sama o sobě může být považována za mnohvrstevný model geografické skutečnosti. Taková prostorová datová báze je základnou pro dílčí kartografické procesy, pro něž čerpá data z rozmanitých vstupů a na výstupu vytváří různé typy informačních produktů – tzv. „geoinformační definice“ (Morrison)

Kartografie vs. informační vědy

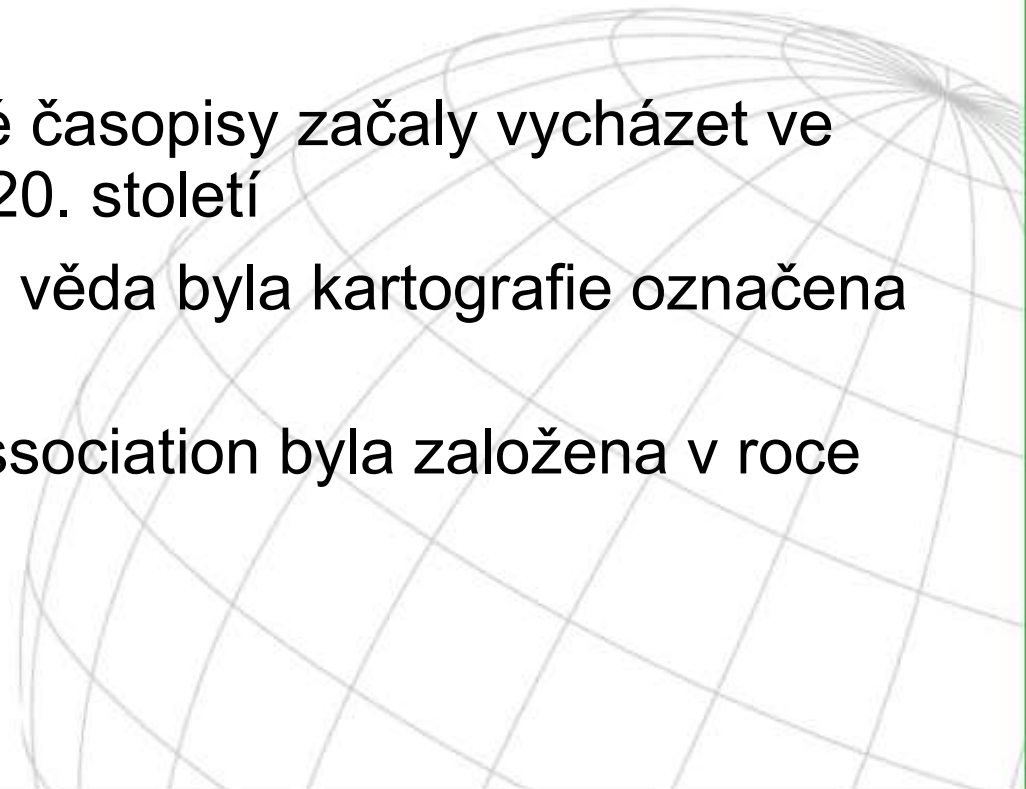
V souvislosti s rozvojem informatiky je v současnosti aktuální pojetí kartografie jako **vědy o sdělování**, tedy vědy o procesu, vzniku, záznamu a přenosu speciální formy datové komunikace – mapového obrazu.

Specifickým znakem, který odlišuje kartografii od jiných podobných věd, které prezentují informace v grafické podobě, je užití **jazyka mapy**.

Kartografie jako věda

- Kartografie jako samostatná věda vznikla na přelomu 19. a 20. století, kdy se oddělila od geografie
- Před tím byla součástí historie nebo kosmografie
- S pojmem vědecké kartografie se setkáváme v díle **Maxe Eckerta** (1907)
- V roce 1908 vznikla první národní kartografická společnost (Švédsko)
- První kartograficky zaměřené časopisy začaly vycházet ve dvacátých a třicátých létech 20. století
- Jako samostatná a nezávislá věda byla kartografie označena v roce 1949
- International Cartographic Association byla založena v roce 1959

Kartografie jako věda

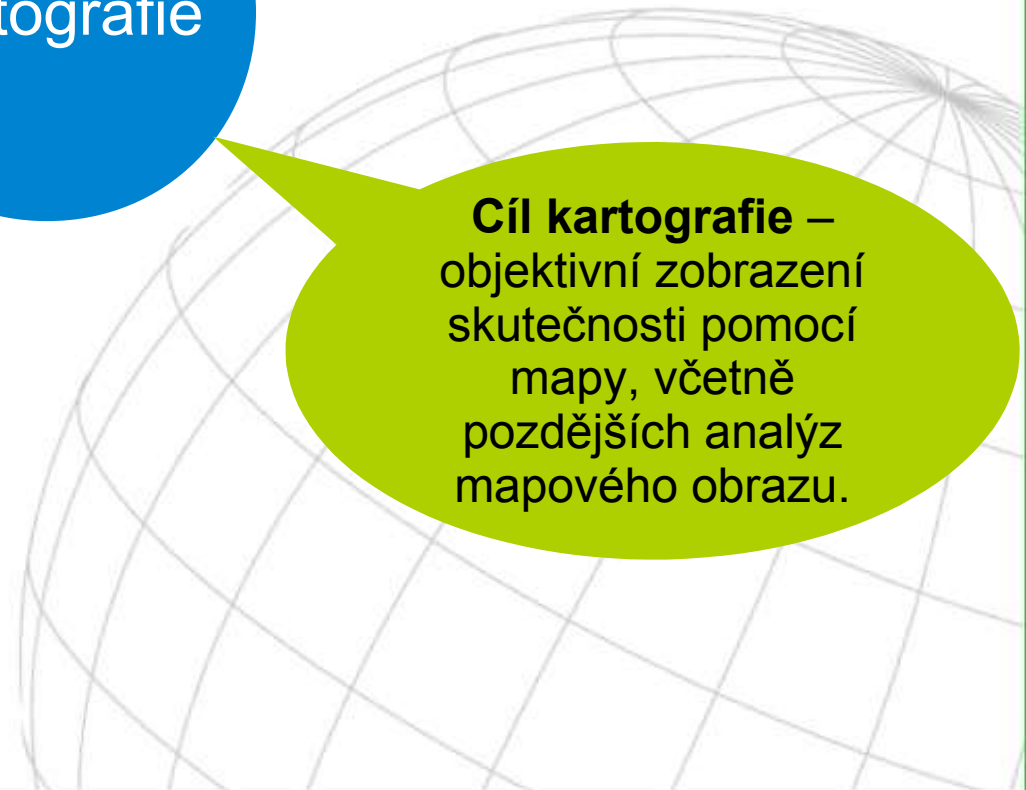
Předmět zkoumání – tvorba a využívání map jako abstraktních modelů prostorového uspořádání skutečnosti.

Hlavní metody – matematické vztahy mezi referenční plochou zobrazované skutečnosti a jejím obrazem v rovině mapy.

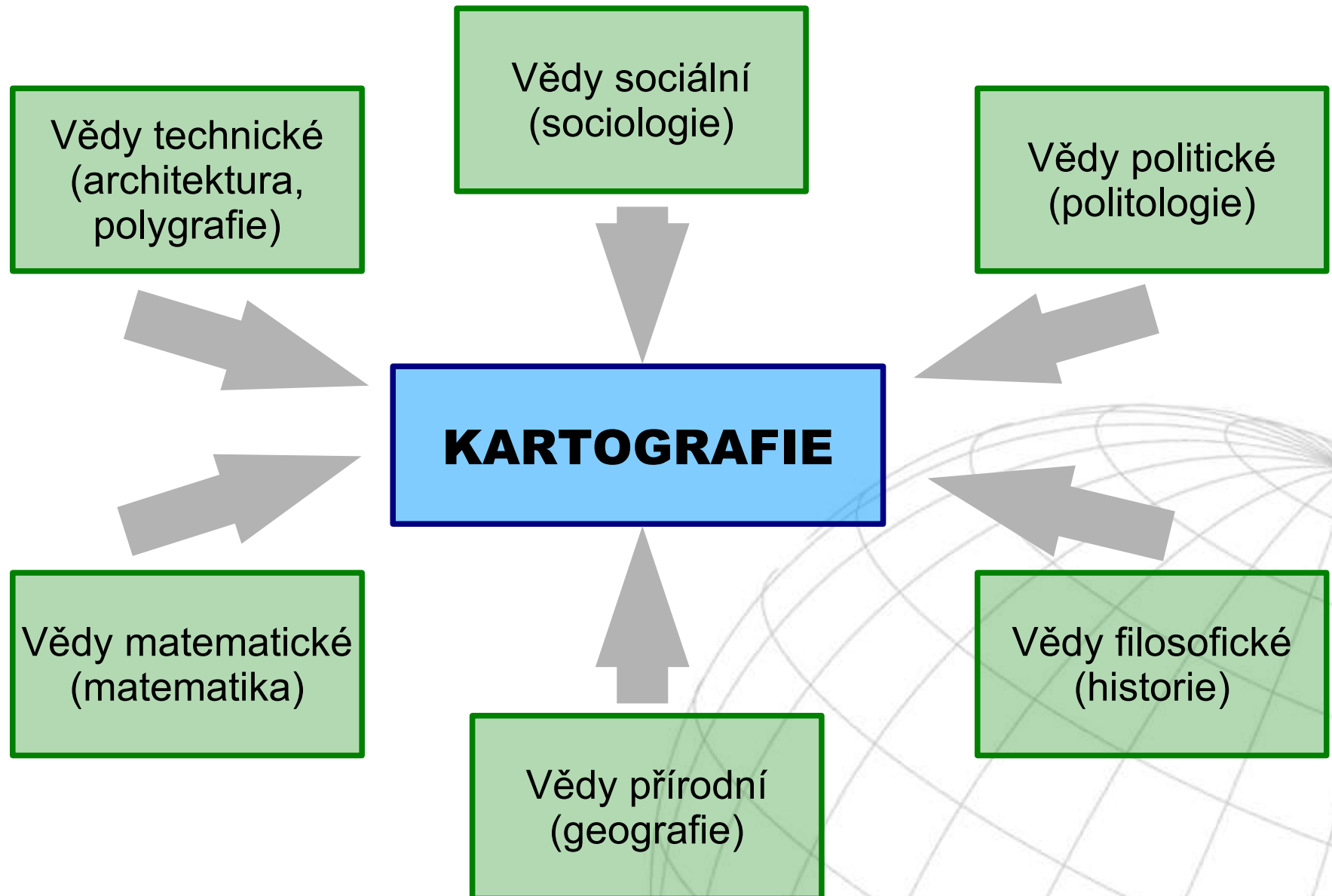
Kartografie

Objekt zkoumání – reálné přírodní i společenské jevy vztahující se k Zemi nebo jiným vesmírným tělesům.

Cíl kartografie – objektivní zobrazení skutečnosti pomocí mapy, včetně pozdějších analýz mapového obrazu.

Kartografie v systému věd

Vztah kartografie k ostatním oborům

- **Geografie** – tradiční a nejsilnější vazba; zdroj dat pro kartografii; mapy malých měřítek
- **Geodézie** – výškopisné a polohopisné základy; kartografie představuje finální část geodetické činnosti; mapy velkých a středních měřítek
- **Mapování** – rozhraní mezi geodezií a kartografií; tvorba původní mapy
- **Dálkový průzkum Země a fotogrammetrie** – sběr dat, jejich význam narůstá
- **GIS** – specifické metody vizualizace dat
- **Informatika a kybernetika** – teorie jazyka mapy, teorie tvorby znakových struktur
- **Astronomie** – mapy nebeských těles
- Další vědy – vojenství, ekonomika, mezinárodní obchod, národohospodářství, ochrana životního prostředí, politika, školství, logika, sémiologie, psychologie, grafika, teorie barev...

Struktura kartografie

- Během historického vývoje kartografie došlo k jejímu rozčlenění na nejrůznější kartografické disciplíny, které můžeme klasifikovat podle nejrůznějších hledisek.
- Nejčastěji je používáno členění podle disciplín, které se v nejrůznějších časových obdobích oddělovaly a dnes tvoří relativně samostatný systém – **klasické členění kartografie**.
- Dále existuje členění kartografie **dle přívlastků**, tedy podle základních oblastí kartografie, resp. podle převažující povahy obsahu mapy a podle postupu vzniku kartografického díla. Trend klasifikace kartografie podle přívlastků je charakteristický zejména pro zahraniční kartografii a má vzrůstající tendenci.
- Velice často dochází k překrytům mezi těmito oblastmi – například mapa může být zároveň námořní, geografická i tematická.

Klasické členění kartografie

- **Nauka o mapách** (všeobecná kartografie) – obecné studium map, výklad mapové symboliky, třídění map, základní uživatelské úlohy, dokumentaci, rozbor map a také historii kartografie
- **Matematická kartografie** – teorie zobrazování zemského tělesa na referenční těleso Země (elipsoid, koule) a dále na plochu mapy (rovina), vlastnosti jednotlivých kartografických zobrazení (tvar geografické sítě, průběh jednotlivých zkreslení – délek, úhlů, ploch apod.)
- **Kartografická tvorba** (tvorba map, redakce a sestavování map) – vlastní kartografickou činností – sestavováním mapového obrazu (výběr prvků mapy, návrh zobrazení jazyka mapy, generalizace mapového obrazu a výsledné vykreslení mapy)
- **Kartografickou polygrafii a reprodukci** – postupy a úkony sloužící pro polygrafické zpracování mapy a rozmnožení a vytištění mapy z podkladů vytvořených v rámci kartografické tvorby
- **Kartometrie** – měření na mapách a zjišťování kvantitativních údajů z map
- **Morfometrie** – morfometrické charakteristiky z map. V morfometrii i v kartometrii se vlastně jedná o opačné postupy oproti vzniku mapy, protože naměřené údaje z mapy jsou vlastně odhady skutečných údajů.
- **Kartografické metody výzkumu** – široké spektrum kartografických otázek: vědecká syntéza a analýza vyhodnocování kartografických informací obsažených v mapách, problematika matematického a logického zpracování a vyhodnocení map s ohledem na geografickou podrobnost, uživatelské aplikace, obsahovou úplnost, strukturu vzájemných vazeb; dále otázky týkající se geometrické přesnosti (částečně také záležitost kartometrie), vhodnosti grafického zobrazení mapových značek s ohledem na vlastnosti reálných objektů.
- **Kartografická informatika (kybernetická kartografie)** – vazba geografické informační systémy. Vytváří simulační matematicko-logické modely geografických reálií. V současnosti bychom do této skupiny mohli řadit i tzv. počítačovou kartografii (počítačové mapování, desktop mapping) neboli tvorbu digitálních map.

Členění kartografie dle přívlastků

- **Praktická (užitá, aplikovaná) kartografie** – výrobní technologie kartografických děl (směrnice, metodické návody, kartografická dokumentace). V širším záběru patří do praktické kartografie i měřičské, mapovací, výpočetní, zobrazovací a polygrafické práce.
- **Teoretická kartografie** – doplněk kartografie praktické. Studuje především metodologické a teoretické otázky – problematiku generalizace, teorii jazyka mapy, tvorbu konceptuálních matematicko-logických modelů prostorových geografických databází, vývoj algoritmů apod. Do teoretické kartografie můžeme také zařadit analýzu přesnosti kartometricky získaných veličin (aplikace teorie chyb a vyrovnávacího počtu) a také upřesňování postavení kartografie v systému vědních oborů s ohledem na neustále pokračující vývoj vědy a techniky.

Ve skutečnosti nemůže praktickou a teoretickou kartografií (ale ani další kartografické disciplíny) striktně oddělit (také proto, že se zároveň jedná o prolínání vědeckého, technického a uměleckého přístupu). Při tvorbě i užití mapy se obě části prolínají a vzájemně doplňují. Obě slouží témuž cíli – vytvoření mapy jako vědeckého, geograficky věrného, obsahově úplného, technicky dokonalého a esteticky vyváženého účelového obrazu objektivní reality. Filozoficky řečeno mezi teoretickou a praktickou kartografií existuje dialektická jednota teorie a praxe. (Hoj1987)

- **Metakartografie** bývá občas řazena do teoretické kartografie. Metakartografií chápeme jako vědu o kartografii, především o předmětech jejího poznání, jejích metodách a vyjadřování. Dále se metakartografie zabývá vědeckým zkoumáním základních teoretických problémů, otázkami definičními, terminologickými, klasifikačními. Některé publikace řadí do této skupiny i matematickou kartografií, kartografickou generalizaci (výběr, zobecňování a harmonizaci prvků mapy), kartografickou interpretaci (grafické zobrazování jevů pomocí kartografických znaků). Z širšího hlediska k metakartografii řadíme také kartometrii a dějiny (historii) kartografie.

Členění kartografie dle přívlastků

- **Topografická kartografie** – přívlastek na základě obsahu produkovaných kartografických děl – výroba a užívání topografických (podrobných, místopisných) map v měřítku 1 : 10 000 až 1 : 200 000
- **Chorografická kartografie** – mapy přehledné, obecně zeměpisné
- **Velkoměřítková kartografie** – tvorba a využití map do měřítka 1 : 10 000
- **Tematická kartografie** – podle obsahu mapy (tématické omezení); můžeme ji dělit na kartografii ekonomickou, geologickou, městskou (plány, mapy a atlasy sídel) meteorologickou, obyvatelstva (demografické mapy), námořní (výroba a studium map moří, oceánů a komunikačních cest na nich), leteckou apod.
- **Atlasová kartografie** – otázky tvorby a využití atlasů, jako uspořádání mapových souborů
- **Kosmická kartografie** – zobrazování částí vesmíru a jednotlivých vesmírných těles
- **Počítačová kartografie** (desktop mapping, digitální kartografie) – jedna z nejprogresivnějších oblastí kartografie (opačným termínem k počítačové kartografii je tzv. klasická /analogová/ kartografie)

Členění kartografie dle přívlastků

- **Geodetická (technická) kartografie**

- Státní mapová díla všech měřítek (katastrální, topografické, základní i hospodářské mapy), resortní mapová díla (silniční, vodohospodářské mapy, mapy geodetických sítí, klady listů státních mapových děl, mapy pro orientační běh apod.), plány měst, databáze geografických dat (ZABAGED).
- Základem pro mapy geodetické kartografie jsou většinou přímá měření v terénu (v poslední době jsou však často nahrazována leteckou fotogrammetrií).
- Do geodetické kartografie řadíme také tvorbu map odvozením od původních mapových děl vzniklých v oblasti geodetické kartografie.

- **Geografická kartografie**

- Tvorba odvozených map z map větších měřítek.
- Výsledkem jsou většinou mapy malých měřítek.
- Do této skupiny řadíme také většinu tematických map a veškeré obecně geografické mapy.
- Hlavním problémem geografické kartografie jsou otázky generalizace, včetně volby značkového klíče.
- Obecně můžeme tvrdit, že geografická kartografie má na rozdíl od kartografie geodetické výraznější sémiologickou složku.

Podle zobrazované skutečnosti

kartografické vyjádření Země a skutečností, které se Zemí souvisí

kartografické vyjádření vesmírných těles

kartografické vyjádření nebeské sféry

Podle počtu rozměrů kartografického obrazu

díla rovinná (mapy, plány...)

díla sférická (glóby)

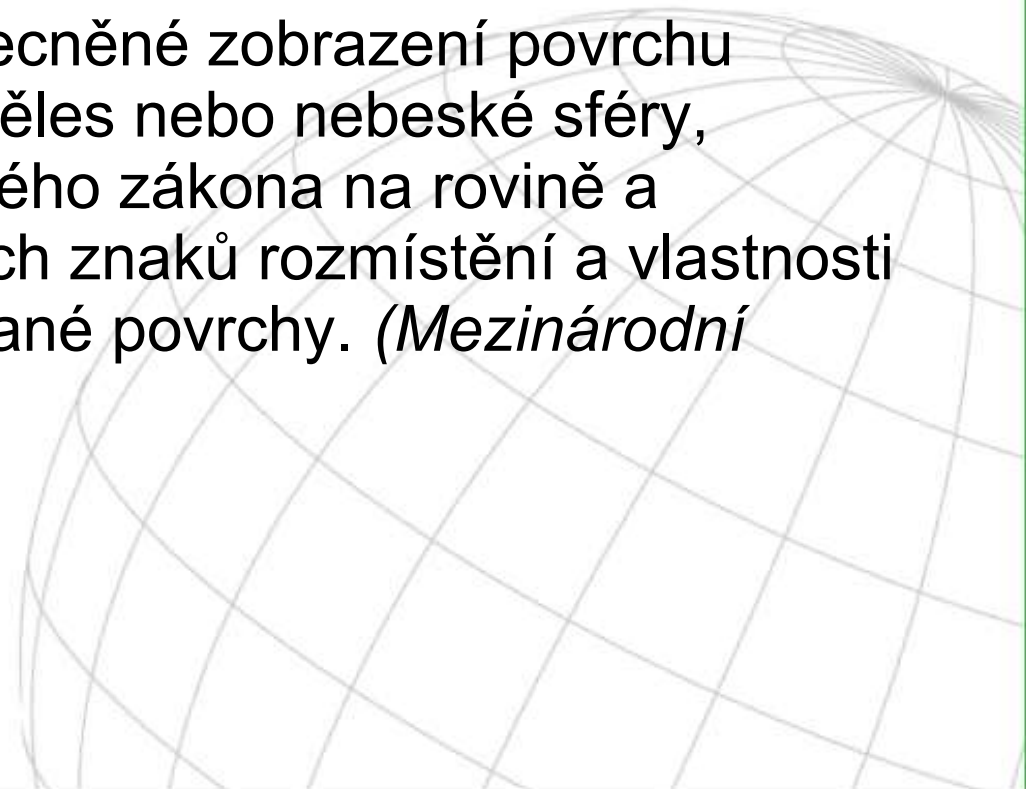
díla plastická (reliéfní mapy, tyflomapy)

Slovo MAPA (mappa)

- Původ – plátěná rouška, šátek, ubousek.
- Prostřednictvím latiny se termín mapa dostal i do dalších evropských jazyků – v dnešním smyslu byl poprvé užit v 9. století – seznam knih kláštera St. Gallen, který obsahoval mapu světa - „mappamundi“.
- V Českých zemích se slovo mapa objevuje na konci 14. století (1390-4) – itinerář Břevnovského kláštera – mappa mundi picta.
- V češtině slovo mapa zdomácnělo v 16. století.
-
- Synonymum ke slovu mapa – karta (list papíru, list papyru, listina...)
  - Jako označení pro mapu použili poprvé portugalské mořeplavci,
  - Pochází z řeckého slova chartés = papír.

Mapy – definice

- **Mapa** je zmenšený generalizovaný konvenční obraz Země, nebeských těles, kosmu či jejich částí, převedený do roviny pomocí matematicky definovaných vztahů (kartografickým zobrazením), ukazující podle zvolených hledisek polohu, stav a vztahy přírodních, socioekonomických a technických objektů a jevů. (*ČSN 730402 /národní definice/*)
- **Mapa** je zmenšené zevšeobecněné zobrazení povrchu Země, ostatních nebeských těles nebo nebeské sféry, sestavené podle matematického zákona na rovině a vyjadřující pomocí smluvených znaků rozmístění a vlastnosti objektů vázaných na jmenované povrchy. (*Mezinárodní kartografická asociace /ICA/*)

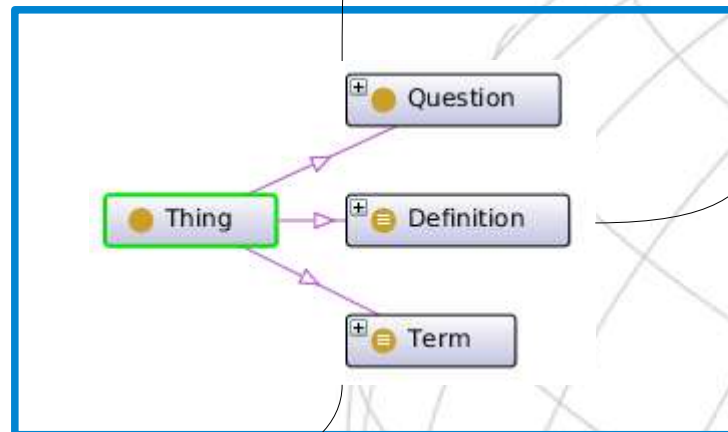

Ontologie – obsah & struktura

- Term
  - Abstract
  - Accurately
  - All
  - Arrangement
  - Body
  - Celestial
  - Communicating
  - Description
  - Diagrammatic
  - Different
  - Dimension
  - Distribution
  - Drawing
  - Drawn
  - Earth
  - Element
  - Epitomising
  - Event
  - Feature
  - Figure
  - Flat
  - Geographical
  - Globe
  - Graphic
  - Graphically
  - Haevens
  - Ichnographical
  - In relation
  - Information
  - Kind
  - Knowledge
  - Land
  - Larger
  - Latitude
  - Law
  - Longitude
  - Material
  - Mean

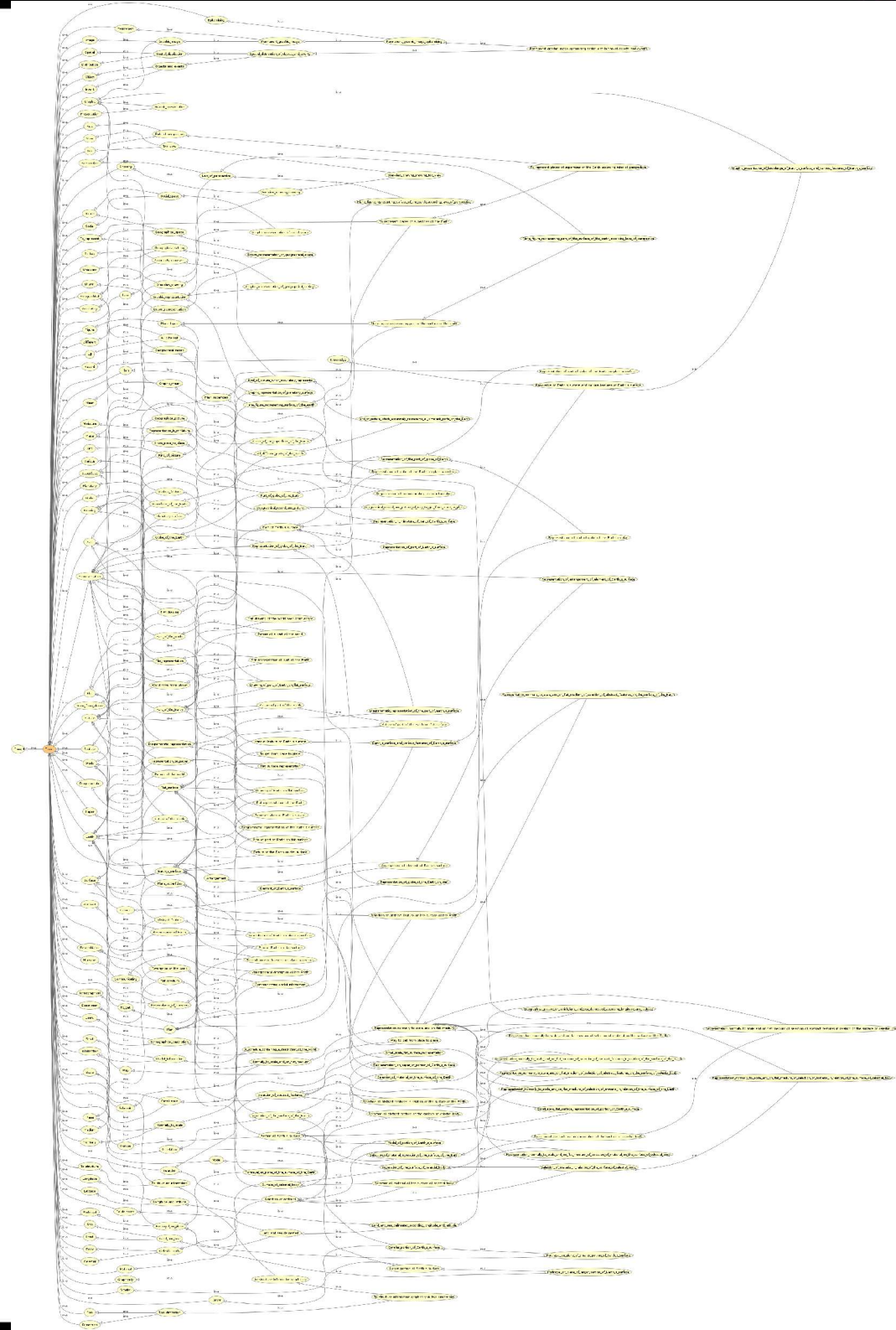
- Question
  - Q_Century
    - Q_17_century
    - Q_18_century
    - Q_19_century
    - Q_20_century
    - Q_21_century
  - Q_Combination
    - Q_Earth_s_surface
    - Q_Flat_surface
    - Q_Graphic_representation
  - Q_Representation_and_similar
  - Q_Top_Terms
    - Q_Earth
    - Q_Graphic
    - Q_Part
    - Q_Representation
    - Q_Some_Top_Term
    - Q_Surface

- Definition
  - 1689_Gazophylacium
  - 1706_E.Phillips
  - 1717_J.Green
  - 1733_Varenius
  - 1762_A.F.Busching
  - 1774_Harrington
  - 1823_Britannica
  - 1835_J.Knowles
  - 1844_Groves
  - 1880_K.Johnston
  - 1891_G.Gill
  - 1908_M.Eckert
  - 1909_Evans
  - 1920_J.W.Cameron
  - 1922_R.Jones
  - 1942_Webster's
  - 1943_C.H.Deetz
  - 1945_C.H.Deetz
  - 1957_B.L.Wellman
  - 1960_L.A.Brown
  - 1973_ICA
  - 1973_J.B.Post
  - 1977_J.Bertin
  - 1978_A.H.Robinson
  - 1983_A.Hodgkiss
  - 1987_Smith
  - 1989_Monmonier
  - 1990_R.F.Patterson
  - 1993_B.Taylor
  - 1995_A.H.Robinson
  - 1995_M.Edney
  - 2011_WordNet

Ontologie – obsah & struktura

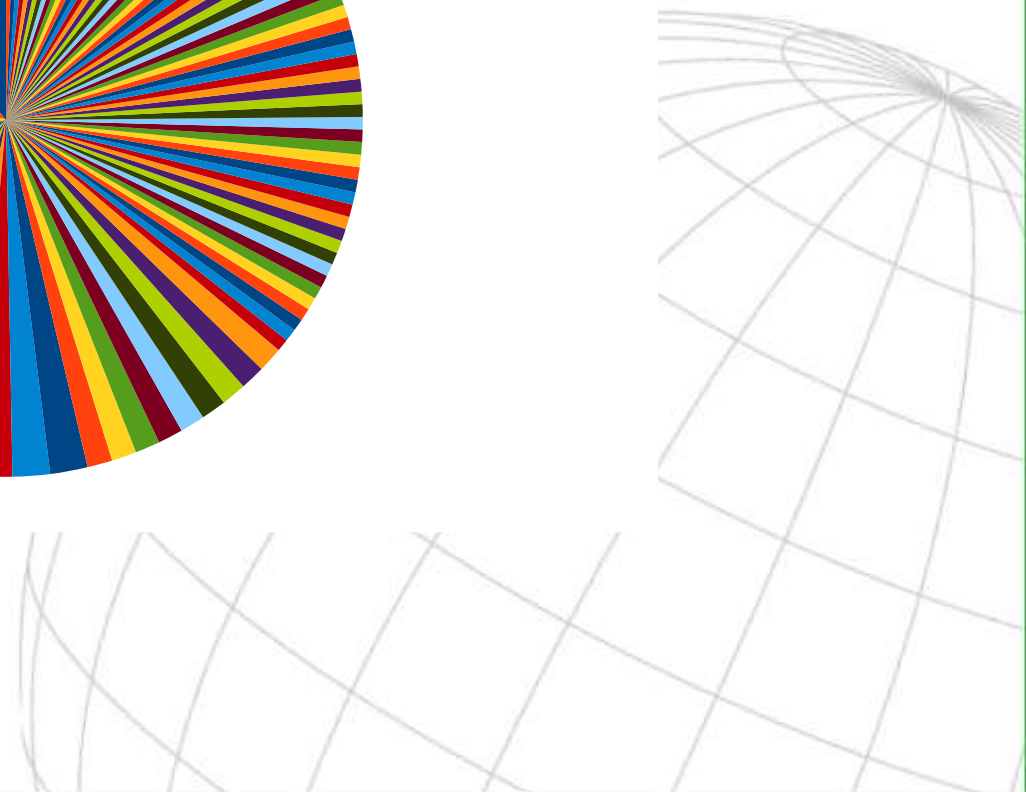
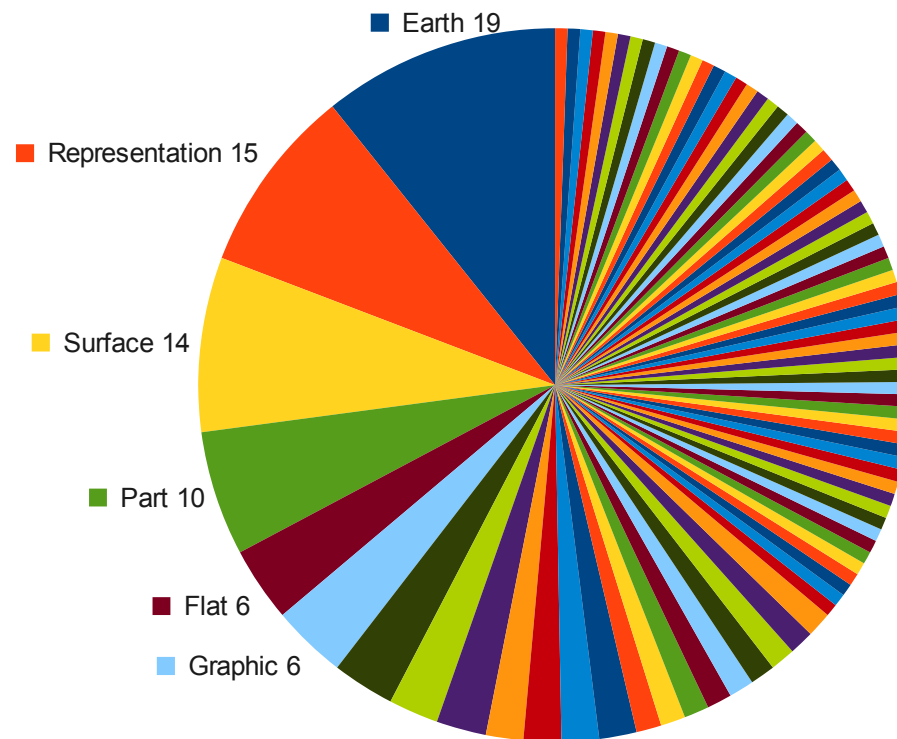
- Počet tříd 295
- Počet vlastností objektů 3
- Počet vlastností dat 1
- Formát OWL/RDF
- Velikost souboru 214kB

Zastoupení základních termínů

Výsledky – klíčové pojmy

- Nejfrekventovanějšími slovy v definicích jsou „surface“, „earth“, „representation“, „part“ a „graphic“
- 12% definic neobsahuje žádné z klíčových slov
- 37,5% definic obsahuje 3 klíčové pojmy
- 3 definice obsahují 4 klíčové termíny

A diagrammatic **representation** of the **earth's surface** (or part of it). (WordNet, 2011)

A **representation** of the **surface** of the **earth** or any part of it. (R.F. Patterson, 1990)

A **representation** in miniature of **part** of the **earth's surface**. (K. Johnston, 1880)

Výsledky – podobnost

- Nejvyšší podobnost – 88,9% – K. Johnston, 1880 a R.F. Patterson, 1990
- Nejvyšší průměrná podobnost – 35,7% – R.F. Patterson, 1990
- Nejnižší průměrná podobnost – 1,2% – M. Monmonier, 1989

Maps structure information graphically, in two dimensions.
(M. Monmonier, 1989)

A **representation** of the **surface** of the **earth** or any part of it.
(R.F. Patterson, 1990)

A **representation** in miniature of **part** of the **earth's surface**.
(K. Johnston, 1880)

Výsledky – ostatní

- Definice A.H. Robinson, 1978 a 1995 – 50,0%
- Definice C.H. Dietz, 1943 a 1945 – 42,9%
- Sousední definice (v chronologickém pořadí) vykazují nad průměrnou podobnost – 23,1%
- Nejvíce unikátních pojmů – 8 – ICA, 1973
- Bez unikátního pojmu – celkem 5 definic

A representation, **normally** to scale and on a flat **medium**, of a **selection of material** or **abstract** features on, or **in relation to**, the surface of the earth or of a **celestial body**. (ICA, 1973)

Nové
slovo

Starší
výraz →
asimilace

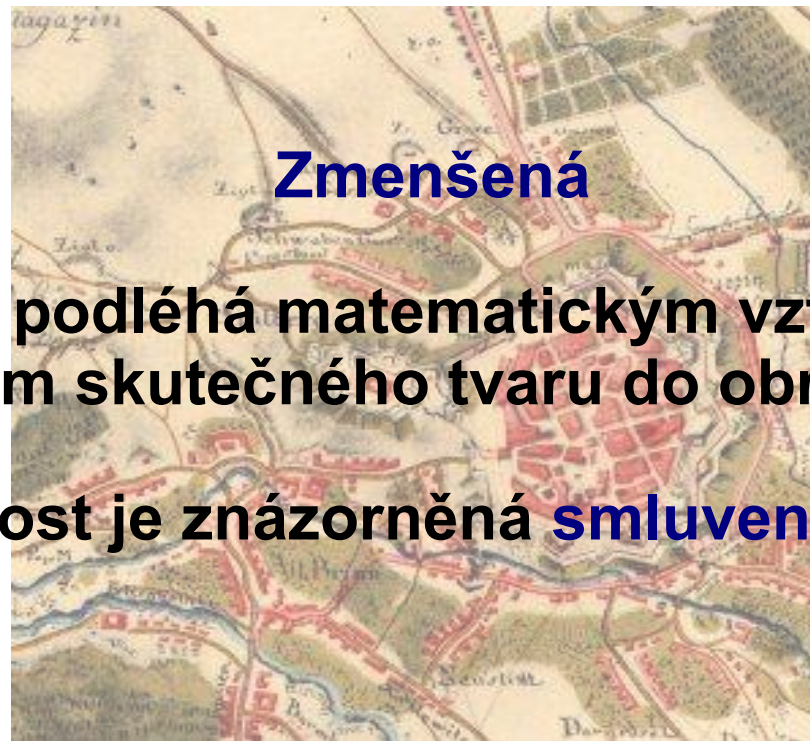
Jazyk	Termin – kartografie	Termin – mapa
česky	kartografie	mapa
anglicky	<u>cartography</u>	map
finsky	<u>kartografian</u>	<u>kartta</u>
francouzsky	<u>cartographie</u>	<u>carte</u>
italsky	<u>cartographia</u>	<u>mappa, carta</u>
maďarsky	<u>kartográfia</u>	<u>térkép</u>
německy	<u>die Kartographie,</u> <u>die Kartografie</u>	<u>die Karte, die Mappe</u>
rusky	<u>картография</u>	<u>карта</u>
řecky	<u>χαρτογραφία</u>	<u>Χάρτης</u>
španělsky	<u>cartographía</u>	<u>mapa, carta</u>

Vlastnosti mapy

Zmenšená

Zkreslená – podléhá matematickým vztahům daným převodem skutečného tvaru do obrazu mapy

Skutečnost je znázorněná **smluvenými znaky**

Klasifikace map

Podle územního rozsahu mapy

- mapy světa (planisféry)
- mapy polokoulí (hemisféry)
- mapy kontinentů, moří a oceánů
- mapy skupin států, států, resp. jejich částí

Podle účelu mapy

- mapy pro národní hospodářství
- mapy vědu, výuku, osvětu
- mapy pro obranu státu
- mapy pro orientaci
- reklamní mapy
- mapy pro sport
- ...

Podle obsahu mapy

- mapy obecně geografické
- mapy topografické
- mapy přehledné (chorografické)
- mapy tematické

Podle měřítka mapy (geografické hledisko)

- mapy velkého měřítka (větší než 1:200 000)
- mapy středního měřítka (1:200 000 – 1:1 000 000)
- mapy malého měřítka (menší než 1:1 000 000)

Podle měřítka mapy (geodetické hledisko)

- mapy velkého měřítka (1:500 – 1:5 000)
- mapy středního měřítka (1:10 000 – 1:200 000)
- mapy malého měřítka (menší než 1:200 000)

Klasifikace map

Podle formy záznamu skutečnosti

- mapy analogové
- mapy digitální
- mapy obrazové
- mapy transparentní
- mapy reliéfní
- tyflomapy...

Podle způsobu vzniku mapy

- mapy původní
- mapy odvozené

Podle časového hlediska

- mapy statické
- mapy dynamické
- mapy genetické
- mapy retrospektivní
- mapy prognostické

Podle koncepce vyjádření skutečnosti

- mapy analytické (získané přímým měřením)
- mapy syntetické (získané myšlenkovými pochody)
- mapy komplexní (kombinace předchozího)

Tematická kartografie & mapa - definice

- Věda, technika a umění tvorby tematických map, včetně jejich studia jako vědeckých dokumentů a uměleckých výtvorů. (podle Britské kartografické společnosti, 1964; in Voženílek, 2001)
- Mapa, jejíž hlavním obsahem je znázornění libovolných přírodních a socioekonomických jevů (objektů a procesů), ale také jejich vzájemných vztahů. (ICA, 1973; in Voženílek, 2001)
- Mapa s jiným než topografickým (obecně geografickým) obsahem. (Pravda, 2003)
- Tematický obsah mapy – souhrn objektů, jevů a jejich charakteristik na mapě, které tvoří ucelené téma mapy vyjádřené zpravidla na topografickém podkladě. (Pravda, 2003)

Tematické mapy → rostoucí význam

Why?

The word 'Why?' is written in a large, black, sans-serif font. To its right is a circular icon with a white border, containing the Union Jack flag of the United Kingdom.

- Rising popularity of whole cartography → new products (internet maps, mobile maps, Earth browsers or LBS)
- Model approach → relevant information are highlighted, marginal information are eliminated
- Dual view on the map – global situation & details
- Thematic maps are more intelligible and clear than very complicated data, text documents, tables or charts
- Connection of information and location (concrete place) – concretization → higher level of consciousness of weight of information
- Simple interconnection to new attractive technologies and tools, such as digital globes or multimedia solutions

Plány

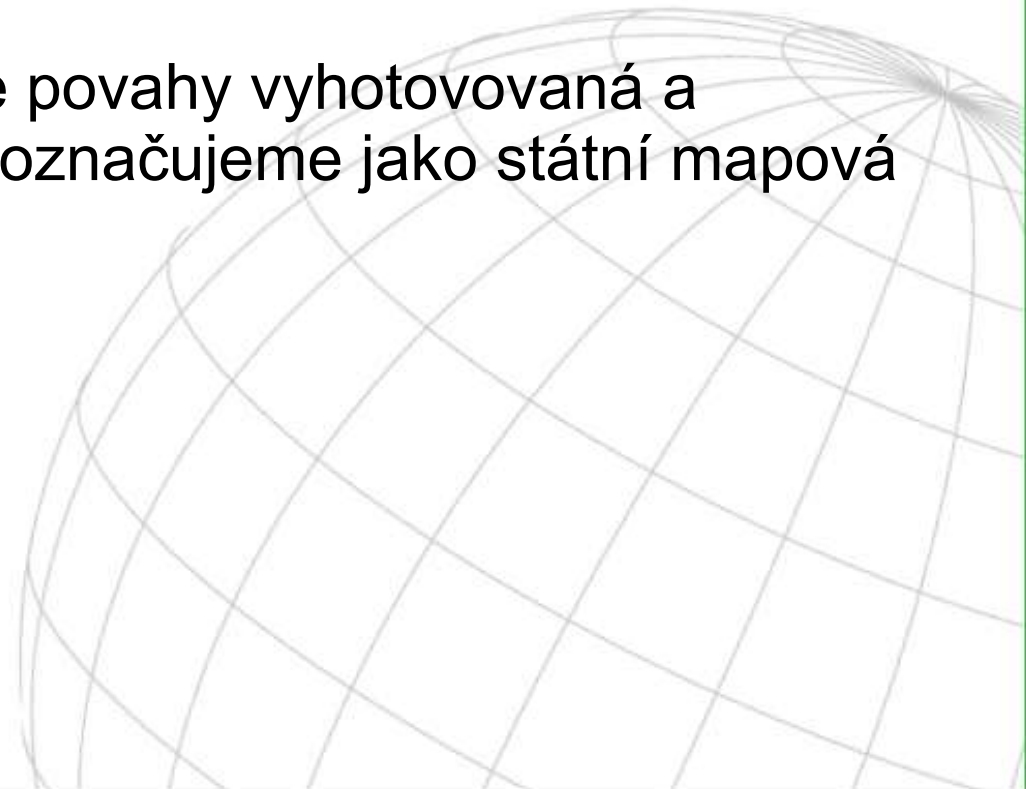
- **Plán** (v kartografii) je zmenšený pravoúhlý průmět malé části zemského povrchu a s ním spojených objektů do roviny.
- Plány většinou neobsahují výškopis, polohopis se omezuje pouze na obrysové čáry zájmových objektů (není kompletní).
- Plány často bývají vyhotoveny v místním souřadném systému a ve velkém měřítku. Je sice známo, že vzdálenosti na zemském povrchu můžeme považovat za vodorovné do velikosti území cca 700 km^2 (zhruba kruh o poloměru 15 km). Bohužel toto neplatí pro výšky, proto můžeme v plánu zobrazovat pouze oblasti s velmi malými rozměry.

Mapové soubory

- Jako **mapový soubor** označujeme soubor map vyhotovený a uspořádaný podle jednotné koncepce a vyjadřující postupně informace o celém zvoleném území nebo zájmové problematice.
- K souborům map řadíme
  - turistické mapy (např. mapy Klubu českých turistů)
  - mapy pro pedagogickou činnost (např. soubor map Poznáváme svět)
  - reprinty historických map vydávaných pro sběratelské nebo dekorační účely
  - další kartografická díla
- Soubory map mají jednotný značkový klíč a systém označování, zpravidla také jednotné měřítko a zobrazení, mohou se lišit rozměrem jednotlivých map, který většinou závisí na velikosti zobrazovaného území. Běžné jsou překryty nebo mezery.

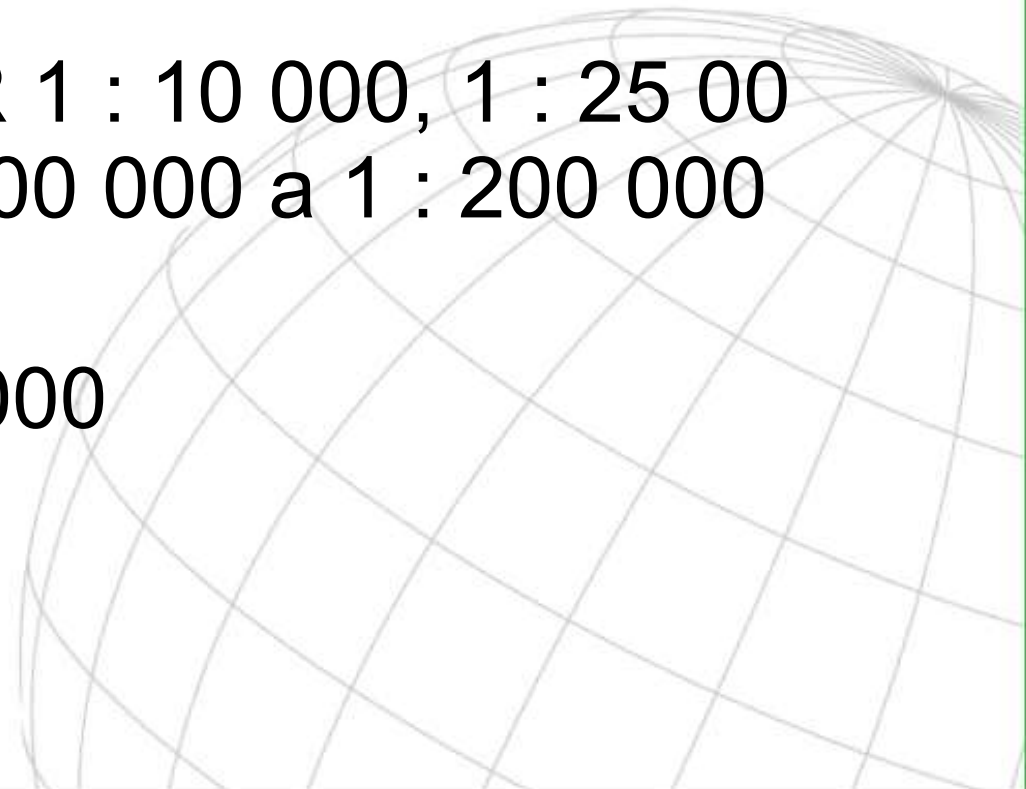
Mapová díla

- **Mapová díla** se od mapových souborů liší shodnou velikostí mapových listů a úplným pokrytím zájmového území.
- Z toho vychází i systém značení mapových listů, díky němuž lze odvodit určení sousedních mapových listů.
- Mapová díla civilní i vojenské povahy vyhotovovaná a udržovaná ve státním zájmu označujeme jako státní mapová díla.

Státní mapová díla ČR

- Katastrální mapa
- Státní mapa 1 : 5 000 – odvozená
- Základní mapa ČR 1 : 10 000, 1 : 25 000, 1 : 50 000, 1 : 100 000 a 1 : 200 000
- Mapa ČR 1 : 500 000

Atlasy

- Atlasy tvoří vrcholy kartografických prací, úroveň atlasové tvorby určuje kvalitu celé kartografické produkce daného státu. Význam atlasů je mimořádný, proto byla vytvořena také komise atlasů Mezinárodní geografické unie (IGU).
- S výjimkou školních atlasů, které jsou vydávány pravidelně ve velkých nákladech, vychází většina ostatních atlasů buď jednorázově nebo se můžeme setkat s aktualizovanými edicemi v rozmezí desítek let.
- Rozdíl mezi atlasem a souborem map je ten, že atlas mapovanou skutečnost nezobrazuje postupně, ale souhrnně.
- Mapy v atlasech mají většinou velké měřítko, jsou většinou vázané, generalizované a systematicky uspořádané tak, aby podávaly skutečně komplexní obraz o zobrazovaném území nebo jevu.
- Hlavní znaky atlasů – ucelenost, vnitřní jednota (vhodný sled map), ucelená řada měřítek, shoda vyjadřovacích prostředků, stejná míra generalizace, volba kartografického zobrazení, vztažení dat k určitému datu, jednotný systém smluvených značek, vysvětlivek, barev a písma.
- V atlasech se vyskytují mapy různých měřítek a různých kartografických zobrazení.
- V případě tematických map jsou v atlasech použity různé metody jazyka mapy.
- Každá mapa atlasu má svoji konkrétní cílovou funkci, která se často liší od cílové funkce jiných map, ovšem musí být s nimi harmonizována do jednoho celku – atlasu.

Klasifikace atlasů

- **podle územního rozsahu**
    - atlasy světa,
    - atlasy kontinentů, moří a oceánů
    - atlasy regionů, států
  - **podle účelu** (*tato skupina obsahuje mnohem více položek, než zde uvádíme*)
    - atlasy pro národní hospodářství
    - atlasy pro vědu, školství, osvětu a kulturu
    - atlasy pro veřejnost
  - **podle obsahu**
    - atlasy obecně zeměpisné
    - atlasy hvězdné oblohy
    - atlasy tematické – speciální tematické mapy, například kartogramy nebo kartodiagramy; dělí se na fyzickogeografické a socioekonomické, monotematické a polytematické
    - atlasy komplexní (bývají členěné na tematické celky)
  - **podle stupně podrobnosti**
    - atlasy velkého formátu – podrobné atlasy
    - atlasy malého formátu, příruční, kapesní
  - **podle provedení vazby**
    - atlasy vázané do hřbetu (vázané, sešitové, kroužková vazba...)
    - atlasy na volně ložených listech (mohou být vydávány postupně)
-

1. místo na Mezinárodní kartografické výstavě v rámci ICC 2011 v Paříži

Glóby

- **Glóbus** je zmenšené prostorové (většinou kulové) určitého vesmírného tělesa (nejčastěji se jedná o zemské těleso nebo o nebeskou sféru) pomocí kartografických prostředků.
- U glóbů se nesetkáváme s kartografickými zkresleními, které vzniknou transformací zemského tělesa do roviny, ale daní za tuto výhodu je nízká podrobnost a velice malé měřítko glóbů.
- Glóby lze používat jen jako přehledné zobrazení nebo pro
  - prostorové úlohy (např. navigace, určování ortodromy /nejkratší spojnice dvou bodů/)
  - časové úlohy (rozhraní dne a noci, pásma soumraků, dobá východu a západu Slunce, datová hranice, polární noc a den apod.)
  - výukové úlohy (glóby s tabulovou úpravou, na které je možné zakreslovat například různá kartografická zobrazení)
- Mezi glóby řadíme také kulové vrchlíky a mnohostěny.
- Glóby klasifikujeme podle podobných hledisek jako mapy.

Klasifikace glóbulů

- **podle obsahu**
  - politický
  - obecně geografický
  - hvězdný (zdánlivé nebeské sféry)
- **podle způsobu znázornění reliéfu**
  - hladký povrch
  - reliéfní, plastický povrch (pro znázornění výšek musíme volit poměrně velké převýšení)
- **podle technického provedení**
  - svítící glóbus
  - glóbus s odklápěcí severní polokoulí (většinou pro dekorační účely, může sloužit například jako domácí bar)
  - ...
- **podle velikosti**
  - malé (do průměru 25 cm)
  - střední (průměr 25 až 40 cm)
  - velké (průměr větší než 40 cm)

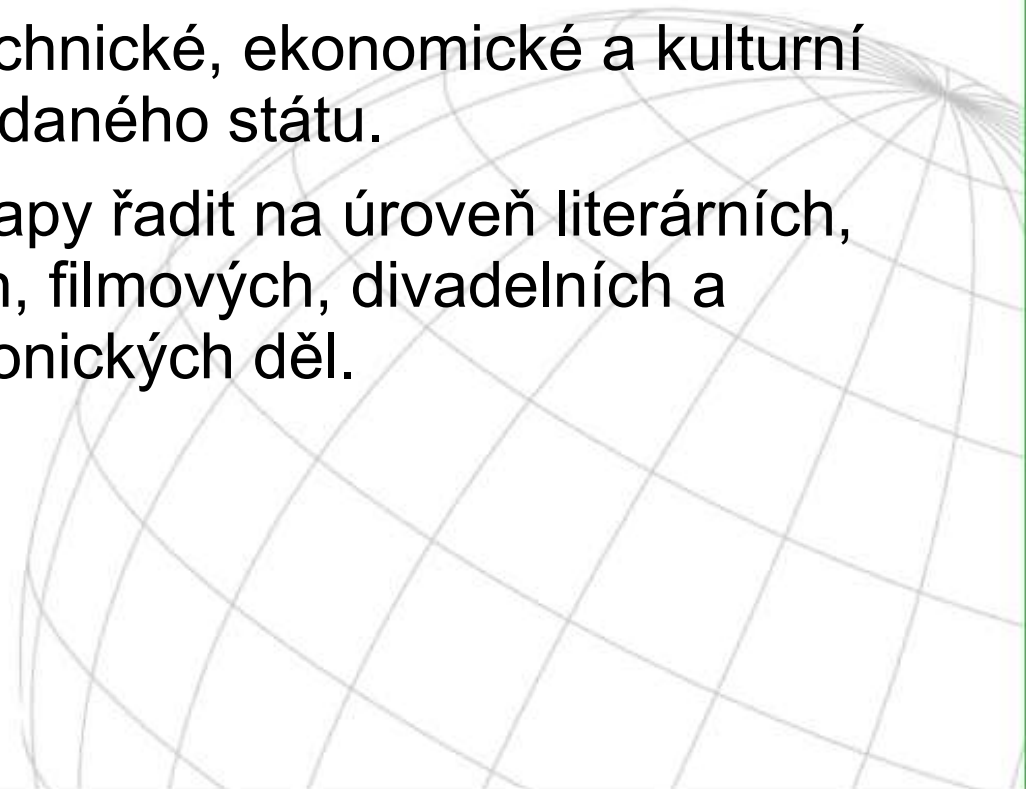

Závěr

Kartografická produkce každého státu je součástí kultury a
vyspělosti dané země.

Jsou také měřítkem stavu technické, ekonomické a kulturní
vyspělosti daného státu.

V tomto případě můžeme mapy řadit na úroveň literárních,
hudebních, malířských, filmových, divadelních a
architektonických děl.

Děkuji za pozornost
a případné dotazy

---

cerba@kma.zcu.cz

<http://cz.linkedin.com/in/otakarcerba>